

Gáspár Ferenc

Mikor feljön a ledes oszlop

„Feketefarkú nagyapám tótágast lógott a fán.”

Fenti mondatot Rókus Mókus bácsi kántálta el, miközben a dióból sűrű füst kavargott. Mert nem kérdés: Rókus Mókus varázsló volt, és azért hívták el Mókus apóék, hogy megmondja a jövőjét a fekete farokkal született kismókusnak Tersánszky Józsi Jenő felettébb vidám meseregényében. Ma is emlékszem rá, pedig vagy hatvan éve történt: a színes borítón az egészen emberarcúra sikerült Misi Mókus evez elszántan hazafelé. Mögötte az örökké termő fák szigete, amit keserves tapasztalatok után kellett elhagynia, hogy visszatérjen ősei szülőföldjére.

Így jár a különleges Meditittimó is Csender Levente meseregényében, azzal a különbséggel, hogy itt az egész családnak – Meditittimó édesapjának, Tyombráf királynak, édesanyjának, Talán Virág királynénak és még a kis királyfi húgának, Lili hercegnőnek is különböző utakat kell bejárniuk, hogy elérkezzenek a végkifejlethez, ami nem feltétlenül a mesékben szokásos „boldog vég”, de mindenesetre egy nagyszerű lehetőség a megoldásra. Ugyanis miután mind a négyen szárnyakat szereztek, a királynő, Talán Virág kérdésére, hogy tudniillik most mi következik, a király lakonikusan így válaszol: – Megtanulunk repülni.

Ez az utolsó mondata a meseregénynek, melynek már készül a folytatása.

De mit is kell megoldaniuk a szereplőknek ebben a történetben? Hát csak azt, hogy amint a címe is mutatja, Meditittimó

különlegesnek született, s bár elvileg minden egyes ember az, a kis királyfi különlegessége nem merült ki egy testrész színének különbségében, mint a már említett Misi Mókus esetében. Talán nem árulunk el titkot, ha felfedjük, hogy a szerző saját családtagjainak alteregóit alkotta-gyúrta össze a szereplőkben, és hogy a könyv elején a még meg nem született királyfi a valóságban az ő autista kislánya. Szándékosan nem írtam autizmusban szenvedőt, mert az igazi és a mesebeli kisfiú sem szenved, ő csupán éli a maga csodálatos életét, ugyanúgy, mint bármely gyermek a világon. A különbség csak annyi, hogy a világ nem mindig érti meg őt, ahogy a fekete farkú Misi Mókust sem. Így aztán a kalandok egy része a megtörtént eseteken, az iskolai befogadás nehézségein és ehhez hasonló próbatételeken alapszik.

A mesebeli király, ahogy Mókus papa tette, szintén bölcs varázslót hívat, de még a gyermek születése előtt, és jóslatot kér tőle. A kancsal varázsló, aki a beszédes Vakkömp Amoló névre hallgat, elmondja, hogy a fiú nem szokványos gyerek lesz. *„Egy távoli csillagról érkezik, és tovább is fog szállni, de itt a földön elveszíti szárnyait, és ahhoz, hogy tovább tudjon szállni, neked kell megtalálnod, királyom... A megtalált kulcs nem az út vége lesz, hanem a közös utatok kezdete, amely semmivel sem lesz könnyebb, mint a korábbi, de már tudni fogod, mit kell tenned. Csak két ember tudja megérteni őt: te, királyom, és Talán Virág királyné.”*

Arra itt nincs mód, hogy minden bölcs gondolatot lejegyezzünk, legyen elég annyi, hogy a varázsló minden szava beteljesedik majd.

A királynak mindig rajta kell tartania a szemét a fián, mert, ha nem figyel rá, hát világgá megy azonnal, de nem úgy, ahogy Misi Mókus, nem marad földi pályán, hanem vissza akar majd térni a csillagok közé, ahonnan érkezett.

Csender Levente meséjében, akárcsak a magyar népmesékben, különös utazások történnek, de itt mindegyiknek értjük a szimbolikáját. (A magyar népmeséi kincsben vannak olyan mélyrétegek, melyeknek a teljes értelme nem bontakozik ki rögtön az első olvasásra. Ilyen például a *Világszép Ilonka* vagy

a *Világszép Nádszálkisasszony*, hogy mást most ne említsünk.) Hiszen ki ne értené, hogy Tyombráf király a történet vége felé álmodást lát, sötét erdőbe keveredik, szűk barlangba kerül, elveszíti kardját, koronáját, palástját, lovát, és amikor végre kikeveredik a kürtöből, egy ismeretlen, kocsonyás állat fekszik keresztbe az úton, és azt állítja, ő a király félelme. (Ráadásul e veszteségeket – korona, palást stb. – szintén megjósolta a könyv elején a bölc Vakkömp Amoló.) Felfejthető rejtélyek ezek, ráadásul mindig tréfások, ahogy Tersánszky meséje és Karinthy Micimackó-fordítása is az. Kifejezetten vicces például a történet első felében a *Kuruzslók érkezése, avagy kísérletek Meditittimó gyógyítására* című fejezet, ahol a vajákosok az egészen vad ötletektől kezdve (kiegetik a királyfiból a fémekeket) a mindennapjainkban megszokott bio-vegán, liszt- és cukormentes étrendekig mindent kipróbálnak a kis királyfin, akin persze semmi sem segít. A nevek is telitalálatok, a krétai bölcsét Basziliszkosznak hívják, az olasz pívíz-kúra-szakértőt Aquamontanának, a belső-ázsiai szélhámost Barabajnak. Utóbbi még dalra is fakad, imígyen: „*Himalája-só, lelkifröccs, Tűnjön belőled bármi görcs!*” Még jó, hogy megérkezik a hindu bölc, aki megmondja a tutit, vagyis hogy nem a gyerek beteg, hanem a világ.

Persze igazság szerint a világ sem beteg, csak „*másként van huzalozva*”.

A legnagyobb bajok akkor történnek, mikor Meditittimó az aranyakálok földjére zuttyan, és ott mindenféle kalandokba keveredik. Az aranyakálok szigorú szabályok között élnek, reggel fél nyolckor sakáloviba mennek, focizniuk kell, úszóedzésen részt venniük, s persze hősünknek szintén, akinek nincsenek igénye ezek a dolgok. A sakálgyererek visítása is zavarja, s hamarosan a sakálszülőknél is feltűnik, hogy ez a gyerek más, mint a többi. Szavaznak is arról, hogy maradjon-e közöttük, és külön-külön igent kiáltanak, együtt viszont nemet, akárcsak Karinthy Frigyes Barabás-történetében, mikor a „kit engedjünk szabadon” kérdésre egyenként Jézust kiáltanak, de a tömegeből csak a Barabás név hallatszik átütő erővel.

El kell hagynia hát a sakálok országát...

Talán nem véletlen, hogy a Misi Mókus meséjében szintén a vadsakál megjelenése az a pont, amikor Misi ráébred arra, hogy haza kell térnie. A megoldás egyik része Talán Virág királyné, akit a valóságban Szalontai Enikőnek hívnak, és csupán a fia autizmusa miatt gyógypedagógiát végzett; a mesében viszont elzarándokol a távoli Libiri labirintus-könyvtárba, ahol talál egy könyvet, melyben egy kisfiúval találkozik. A kisfiú nem érti az emberi beszédet, nem mer sehová menni, csak ül magában. A rajzokat viszont megérti. És attól a naptól kezdve a királynő mindent lerajzol Meditittimónak, például azt is, hogy holnap elmennek a Mesevárosba, ahol villamosok kanyarognak, és hidak ívelnek át a folyó felett.

Itt a mesebeli helyszínről, Artemisia királyságából hirtelen átkerülünk egy valóságos helyszínre, az emsevárosba, ahol a szürke arcú emberek nem értik, miért tapsikol, nevet önfeledten egy gyerek a mozgólépcsőn utazástól vagy egy daru látványától. A ledes oszlopról, amely egy áthaladó autó előtt eltűnt a föld alá, utána pedig visszajött, nem is beszélve! Egyedül egy taxisnak tűnik fel, aki ilyet még nem látott, hogy valaki ennyire örüljön egy oszlopnak. És a nap vége felé a sok új, de előre lerajzolt csodától a fiú annyira felszabadult, hogy ujjal kezdett *mutogatni a hamuszín arcú emberekre, és mondta, hogy ez szomorú arc, ez kétségbeesett arc, ez csodálkozó arc... s ahogy ment végig az arcokon egyesével, egyre többen mosolyodtak el, egyre több lett a vidám arc, és egyre kevesebb a komor hamuszín.*

...talán ezért van ez a gyerek a világon, gondolta az édesanyja, hogy mosolyt csaljon a hamuszín arcú emberek arcára, hogy ráébredsse őket, milyen szép lehet egy nap, és mekkora csoda, hogy élnek.

Misi Mókus is hazatért egy szép napon, és elmondta a többi rakoncátlan mókusnak, hogy mekkora csoda az ő télen semmit sem termő erdejük, mert az örökké termő fa alatt olyan kövér mókusok élnek, hogy még egy dongót sem tudnak elhajtani, a vad sakálról nem is beszélve.

Hogy is írta József Attila: *Légy egy fűszálon a pici él...* Mindnyájunknak van helyünk ezen a világon, mondja Csenger Levente, és vele együtt az egész királyi család. Nekünk is meg kellene tanulnunk repülni.

Csenger Levente: *A különleges Meditittimó kalandjai*. Szalontai Enikő illusztrációival. Magyar Napló és FOKUSZ Egyesület, Budapest, 2019.